

Elementary 6-8 Grades Teachers' Frequency of Use and Their Level of Adequacy in Assessment and Evaluation Methods: Erzurum Sampling

Fatih YAZICI^{1,*} & Mustafa SÖZBİLİR²

¹Aşık Yaşar Reyhani Secondary School, Erzurum, TURKEY; ²Atatürk University, Erzurum, TURKEY

Received : 23.04.2014

Accepted : 01.12.2014

Abstract – The aim of this study is to find out elementary 6-8 grades teachers' views on assessment and evaluation methods, frequency of use and their level of adequacy in these methods. Data were collected through a questionnaire developed by the researchers in this survey study. Population of the study is composed of 1470 primary teachers teaching at grades 6 to 8 in Erzurum city center. A sample of 474 teachers selected on the basis of voluntary participation out of the population. At the stage of data analysis, the mean of views of teachers about adequacy level and frequency of the use of assessment and evaluation methods were calculated. In order to test the relationship between adequacy level and frequency of the use of assessment and evaluation methods, the Spearman's rho was used. Furthermore, in order to analyze effects of genders and branches on adequacy level and frequency of occurrence in assessment and evaluation, Mann Whitney U test, in order to analyze effects of years of teaching experience Kruskal Wallis H tests were used. Results indicate that teachers feel themselves compatible in the use traditional assessment and evaluation methods compared to alternative approaches. It is also found that there is a positive and significant relationship between frequency of use and level of adequacy related to assessment-evaluation methods. Moreover, it is also determined that frequency of use and level of adequacy related to assessment-evaluation techniques and methods changes according to year of teaching, gender and branch.

Key words: Traditional assessment and evaluation, alternative assessment and evaluation, questionnaire, survey, teachers.

DOI No: 10.12973/nefmed.2014.8.2.a8

* Corresponding author: Fatih YAZICI, Aşık Yaşar Reyhani Secondary School, Erzurum, TURKEY.

E-mail: fatyaz@mynet.com

Note: This study is a part of Fatih YAZICI MSc thesis.

Summary

Purpose and Significance

The purpose of this study is to find out elementary 6-8 grades teachers' views on assessment and evaluation methods, frequency of use and their level of adequacy in these methods. Assessment and evaluation is day to day routines of teachers. However, together with the developments in educational sciences practices of assessment and evaluation are changing. It is important to see how teacher are inclined to adopt new developments in assessment and evaluation together with the implementation of new curriculums. This study identifies the teachers' use of traditional and alternative assessment and evaluation methods together with their views on how they feel themselves competent with these methods.

Methods

Survey method, a non-experimental quantitative research, is employed as the research method. Total of 474 teachers working at the primary schools in the Erzurum City center were selected on the basis of voluntary participation out of total of 1470 teachers. The study was carried out at 2011-2012 educational year, and teachers who teach at grades 6 to 8 were participated the study from 68 different primary schools (11 schools from Aziziye, 31 schools from Yakutiye and 26 schools from Palandöken districts). Data were collected through a questionnaire developed by the researchers. Quantitative data were analyzed through descriptive and inferential statistical and the results are presented descriptively. To analyze the effect of gender and branch on frequency and efficiency of using assessment and evaluation methods, Mann Whitney U test is used; and to analyze the effect of years of teaching experience on frequency and efficiency of using assessment and evaluation methods, Kruskal Wallis H test is used. Besides, to test the relationship between the frequency and efficiency of using assessment and evaluation tools and methods Spearman's rho is used.

Results

By comparing the traditional and alternative assessment and evaluation methods, it is understood that the participants prefer to use traditional methods more commonly. It is seen that the teachers' perception on their competencies of the traditional assessment and evaluation methods is higher than on alternative assessment and evaluation methods. There is a positive and meaningful relationship between the level of competency and frequency of using all assessment and evaluation methods. Besides, it is determined that, the competency

and frequency of using some of the assessment and evaluation methods differentiates with the years of teaching experience, gender and branch.

Discussion and Conclusion

According to the data, it is understood that the lack of knowledge and experience on the alternative assessment and evaluation methods cause teachers to feel less competent on these methods and thus cause less use of these methods. Because of this, especially to spread the use of alternative methods, the teachers should be provided much training facilities with these methods. For this, the teachers should be given in-service training, support should be taken from experts and the colleagues should discuss their opinions about this. Also, it can be useful if the researchers who will study on assessment and evaluation, make interviews and observations about competency and frequency on using alternative assessment and evaluation methods, and obtain information about the reasons of the lack of competency and frequency on using alternative assessment and evaluation methods.

İlköğretim 6-8. Sınıf Öğretmenlerinin Ölçme-Değerlendirme Yöntemlerine İlişkin Kullanım Sıklıkları ve Yeterlik Düzeyleri: Erzurum Örnekleme

Fatih YAZICI^{1,*} & Mustafa SÖZBİLİR²

¹Aşık Yaşar Reyhani Ortaokulu, Erzurum, TÜRKİYE; ²Atatürk Üniversitesi, Erzurum, TÜRKİYE

Makale Gönderme Tarihi: 23.04.2014

Makale Kabul Tarihi: 01.12.2014

Özet – Bu çalışmanın amacı ilköğretim 6-8. sınıf öğretmenlerinin ölçme değerlendirme yöntemlerine ilişkin kullanım sıklıklarını ve yeterlik düzeylerini tespit etmektir. Nicel araştırma yaklaşımlarından biri olan tarama yöntemiyle gerçekleştirilen çalışmada veri toplama amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen “İlköğretim 6-8 sınıflardaki branş öğretmenlerinin ölçme-değerlendirme araçlarını kullanma durumları anketi” kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, Erzurum il merkezi ilköğretim okullarındaki 6-8 sınıflarda görevli 1470 branş öğretmeni oluşturmaktadır. Olasılıklı (tesadüfi) olmayan örnekleme yöntemlerinden elverişlilik örnekleme kullanılarak oluşturulan örneklem ilköğretim 6-8 sınıflarda görevli 474 öğretmenden oluşmaktadır. Verilerin analiz aşamasında, öğretmenlerin ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlere ilişkin kullanım sıklıkları ve yeterlik düzeyleri hakkındaki görüşlerinin ortalamaları hesaplanmış, kullanım sıklığı ve yeterlik düzeyi arasındaki ilişkinin analizinde Sperman rho korelasyonu testinden faydalanılmıştır. Ayrıca kullanım sıklığı ve yeterlik düzeyi üzerinde cinsiyet ve branşın etkisini incelemek üzere Mann Whitney U testi, kıdemin etkisini incelemek için de Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda; öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun geleneksel ölçme-değerlendirme yöntemlerini daha çok kullandıkları ve bu konuda kendilerini daha yeterli hissettikleri ortaya çıkmıştır. Bunun yanında ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerine ilişkin kullanım sıklığı ve yeterlik düzeyleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca öğretmenlerin bazı ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerine ilişkin kullanım sıklığı ve yeterlik düzeylerinin kıdeme, cinsiyete ve branşa göre farklılık gösterdiği görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Geleneksel ölçme-değerlendirme, alternatif ölçme-değerlendirme, anket, tarama, öğretmen.

DOI No: 10.12973/nefmed.2014.8.2.a8

* İletişim: Fatih YAZICI, Aşık Yaşar Reyhani Ortaokulu, Erzurum, TÜRKİYE

E-posta: fatyaz@mynet.com

Not: Bu çalışma Fatih YAZICI'nın yüksek lisans tezinin bir bölümüdür.

Giriş

Bir takım becerilerin kazanılması yaşam boyu ezberlemeyi değil, bilgiye ulaşma, ulaşılan bilgiyi kullanma ve eski bilgilerden yola çıkarak yeni bilgiler üretmeyi gerektirmektedir (Toptaş, 2011). Bu şartlarda, öğrencilerin düşünme becerilerini ve yaratıcılığını geliştirmeyen, onları ezberciliğe yönelten öğretim programlarının faydalı olmadığı açıkça görülmektedir. Bu durum, öğrencinin bireysel özelliklerini dikkate alan, onların sosyal ve kültürel yönden gelişmesini sağlayan ve yaparak-yaşayarak öğrenmesini destekleyici ortamlar oluşturarak yaşam boyu öğrenmeyi savunan çağdaş bir öğretim programı oluşturmayı gerekli kılmaktadır.

Son yıllarda öğretim programlarında yapılan değişiklikler, öğretim programının tüm öğelerine yansımış olmakla beraber ölçme değerlendirme boyutunda da çok çeşitli yöntem ve tekniklerin kullanılmasının yolunu açmıştır. Çünkü yeni oluşturulan öğretim programlarında dile getirilen yapılandırmacı anlayışa göre her öğrenci bilgiyi doğrudan değil, kendi zihninde daha önceden var olan bilgiler aracılığıyla farklı şekillerde anlamlandırır. Dolayısıyla öğrenciler bilgiyi anlamlandırma sürecinde farklılıklar göstermektedir. Bu nedenle öğrenmelerde bireysel farklılıkları dikkate alan öğrenci merkezli öğretme ve öğrenme stratejileri benimsenmiştir. Buradan yola çıkarak değerlendirme boyutunda da öğrencilerin yalnızca davranışlarına ya da ortaya koydukları ürüne bakılarak değerlendirilmesi yeterli olmayacaktır. Böyle bir değerlendirmenin yanında öğretim sürecinin başından sonuna kadar olan her evrede sıklıkla, öğrencinin gelişim düzeyini, kişisel ve sosyal davranışları ne ölçüde kazandığı, problem çözme, akıl yürütme, eleştirel, analitik, bilimsel, yaratıcı ve sorgulayıcı düşünme gibi becerileri ne düzeyde kazandığını belirlemeye yönelik bir yol izlenmesi daha doğru olacaktır (Özdemir, 2009). Bu nedenle ölçme ve değerlendirmede; öğrencilerin bilgi, beceri ve tutumlarını sergilemeleri için çoklu değerlendirme yöntemleri kullanılmalıdır. Sadece yazılı ve sözlü sınavlarla öğrenci başarısının ölçülmesi ve değerlendirilmesi uygun değildir. Bu tür geleneksel ölçme ve değerlendirmeler belirli bir zamanda ve mekânda, öğrenciyi gerçek yaşamdan soyutlayarak, o davranışın öğrencide var olup olmadığına tek bir açıdan bakılarak yapılmaktadır. Ancak çocukların yaşam becerilerini uygulama düzeyleri farklıdır. Bazı çocuklar eleştirel düşünmede ileri düzeydeyken, bazıları yaratıcılıkta, bazıları da kişisel gelişimlerini tanıma ve izlemede başarılı olabilirler (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2009a). Dolayısıyla kullanılacak ölçme ve değerlendirme teknikleri öğrencileri tüm yönlerden yoklamalı ve eğitim-öğretim süreci içinde sıklıkla yapılmalıdır.

Geleneksel ölçme-değerlendirme yaklaşımında öğrenciler öğretim sürecinden çok öğretim ürünü ön planda tutularak bir birtakım özelliklere sahip olma durumuna göre sınıflandırılmakta ve ölçme değerlendirme işi süreç başında ya da sonunda uygulanarak öğretim sürecinden farklı bir yere oturtulmaktadır. Oysa yapılandırmacı eğitim anlayışıyla oluşturulmuş bir programda ölçme ve değerlendirme, yalnızca süreç başında ya da sonunda olmayıp süreç boyunca sık sık yapılarak öğrencinin tüm yönlerden yetenek ve başarısını ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Alternatif ölçme ve değerlendirme uygulamalarının öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor özelliklerini ölçmede en iyi yol olduğuna, öğrenci başarısı ve motivasyonunu arttırdığına, üst düzey düşünme, problem çözme ve yaratıcılık becerilerini geliştirdiğine inanılmaktadır (Bahar, Nartgün, Durmuş ve Bıçak, 2006). Bu nedenle daha çok sayıda ve çeşitte alternatif ölçme-değerlendirme yöntem ve tekniği kullanılmaya başlanmıştır (Gelbal ve Kelecioğlu, 2007). Bunun yanında yeni oluşturulan öğretim programları, geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerini tamamen göz ardı etmeyip, geleneksel ve alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerinin bir arada kullanılması gerektiğini savunmaktadır. Ancak programda, öğrencilerin bireysel farklılıklarını göz önüne alarak onların bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor becerilerini tümüyle değerlendiren, öğrencinin ön bilgileri, ilgi, beklenti ve gereksinimlerini göz önünde bulundurarak öğrenci-veli-öğretmen işbirliğini sağlayan bir yaklaşım olan alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemine daha çok vurgu yapılmıştır. Böylece değerlendirme sürecini, öğrenme sürecine kaynaştırma ve bu süreci ıslah için bir araç olarak kullanma yoluna gidilmiştir (MEB, 2006). Bu nedenle çoktan seçmeli test, doğru-yanlış testi, boşluk doldurma testi, eşleştirme testi, kısa cevaplı test, uzun cevaplı yazılı ve sözlü sınav gibi geleneksel yöntemleri tamamen göz ardı etmek yerine bazı durumlarda öğrencide ölçülmek istenen özelliğin geleneksel yöntemlerle ölçmenin mümkün olmayacağını kabul etmek ve performans, proje, portfolyo (öğrenci ürün dosyası), kavram haritası, gözlem, görüşme, yapılandırılmış grid, poster, dereceli puanlama anahtarı (rubrik), kontrol listeleri, drama, tanılayıcı dallanmış ağaç, grup/akran ve öz değerlendirme gibi alternatif yöntemleri dikkate alarak her iki yaklaşımın birlikte kullanılabileceğini düşünmek çok daha doğru bir yol olacaktır.

Yeni öğretim programlarının getirmiş olduğu alternatif ölçme değerlendirme tekniklerinin uygulayıcısı olan öğretmenlerin kullanacakları ölçme ve değerlendirme yöntemini seçme, geliştirme, uygulama, puanlama ve yorumlama gibi aşamalarının her biri için yeterli bilgi, beceri ve deneyime sahip olması gerekmektedir (Şenel Çoruhlu, Er Nas ve Çepni, 2009; Zhang ve Burry-Stock, 2003). Çünkü ölçme ve değerlendirme, öğrenme-

öğretme sürecinde öğrencilerin başarılarını saptamak, eksikliklerini belirlemek, öğretim yöntemlerinin etkinliğini anlamak, programın zayıf ve kuvvetli yanlarını ortaya çıkarmak için yapılır (MEB, 2009b). Öğrenci seviyelerinin değerlendirilmesi, öğretmenin öğrenciler üzerinde ne ölçüde davranış değişikliği oluşturduğunun tespit edilmesi ve öğretim programının daha önceden belirlenen hedeflere ulaşmada ne ölçüde başarı gösterdiğinin belirlenmesinde ölçme ve değerlendirmenin çok büyük bir önemi vardır. Bu nedenle öğretmenlerin kendilerini eksik ya da yetersiz gördükleri ölçme ve değerlendirme yöntemlerini uygulamaya çalışmaları en başta öğrenci olmak üzere, öğretim programına, öğretim ortamına yönelik kararların alınmasında fayda yerine zarar getirmektedir (Çakan, 2004). Eğitimcilerden ölçme araçlarını hazırlarken ölçme maddelerini en doğru şekilde planlayıp hazırlamaları ve buradan elde ettikleri veriler ışığında eğitim-öğretimle ilgili en doğru karara varmaları beklenmektedir.

Bu konuda yapılan çeşitli araştırmalara katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun ölçme ve değerlendirme konusunda yetersiz bilgiye sahip oldukları görülmüştür (Benzer ve Eldem, 2013; Cansız Aktaş ve Baki, 2013; Çakan, 2004; Fidan ve Sak, 2012; Kaya, Balay ve Göçen, 2012; Kesten ve Özdemir, 2010; Metin ve Özmen, 2010; Nazlıçipek ve Akarsu, 2008; Özenç, 2013; Sağlam Arslan, Devocioğlu Kaymakçı ve Arslan, 2009; Tuncer ve Yılmaz, 2012). Özellikle alternatif ölçme değerlendirme araçları hakkında sahip olunan bilgilerin geleneksel araçlar hakkında sahip olunan bilgilere göre daha az olduğu saptanmış (Birgin ve Gürbüz, 2008; Duran, Mıhladız ve Ballıel, 2013; Gömleksiz, Yıldırım ve Yetkiner, 2011; Metin ve Demiryürek 2009; Nazlıçipek ve Akarsu, 2008), bunun sonucu olarak öğretmenlerin geleneksel ölçme değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerini kullanmaktan vazgeçmedikleri, bunları yeni öğretim programına adapte etmeye çalıştıkları ortaya çıkarılmıştır (Büyüktokatlı ve Bayraktar, 2014; Şenel Çoruhlu ve diğer., 2009).

Çakan (2004) tarafından öğretmenlerin ölçme değerlendirme uygulamaları ve yeterlik düzeyleri incelenmiş, katılımcıların genel olarak hangi kademedeymiş olursa olsun büyük bir kısmının ölçme değerlendirme konusunda kendilerini yetersiz gördüğü bulunmuştur. Yine Gelbal ve Kelecioğlu (2007) ve Akbaş ve Gençtürk (2013) tarafından yürütülen çalışmalarda öğretmenlerin geleneksel ölçme değerlendirme yöntemlerinde yeterlik algısının çok yüksek olduğu, diğer ölçme değerlendirme yöntemlerinde ise bu düzeyin düşük kaldığı ortaya çıkarılmıştır. Yapılan araştırmalarda öğretmenlerin kendilerini daha yeterli gördükleri yöntemleri daha sık kullandıkları ve bu yöntemlerde daha az sıkıntı yaşadıkları ortaya koyulmuştur (Akbaş ve Gençtürk, 2013; Duran, Mıhladız ve Ballıel, 2013; Gelbal ve

Kelecioğlu, 2007; Karamustafaoğlu, Çağlak ve Meşeci, 2012; Kaya ve diğer., 2012; Nazlıççek ve Akarsu, 2008).

Sağlam Arslan ve diğer. (2009) tarafından yapılan araştırmada fen ve teknoloji öğretmenlerinin karma sınavlar, proje ve performans gibi kullanılması zorunlu olan ölçme değerlendirme yöntemleri dışındaki alternatif yöntemleri düzenli bir şekilde kullanmadıkları görülmüştür. Benzer şekilde Cansız Aktaş ve Baki (2013) tarafından yapılan araştırmada da ortaöğretim matematik öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun geleneksel ölçme-değerlendirme yöntemlerini daha çok kullandıkları ortaya koyulmuştur. Şaşmaz Ören ve Tatar (2007)'ın yaptığı çalışmada ise öğretmenlerin %44'ü hem geleneksel hem de alternatif değerlendirmeyi bir arada kullandıklarını, bunun yanında %2.86'sı sadece alternatif değerlendirmeyi kullanırken, %4.28'i sadece geleneksel değerlendirmeyi kullandıklarını belirtmiştir. Ayrıca Büyüktokatlı ve Bayraktar (2014) tarafından yapılan araştırmaya göre öğretmenlerin %44.4'ü geleneksel tekniklere, %33'ü alternatif tekniklere ve %13.1'i de her ikisine eşit eğilimde olduklarını belirtmişlerdir. Yine Arslan, Orhan ve Kırbaş (2010) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin alternatif ölçme-değerlendirme tekniklerini kısmen uyguladıkları ortaya koyulmuştur. Ayrıca Yıldırım ve Karakoç Öztürk (2009) tarafından yürütülen çalışmada öğretmenlerin %54.3'ü programda önerilen ölçme araç-gereç ve yöntemlerini kullanmanın yanı sıra önceden bildiği ve kullandığı ölçme araç-gereç ve yöntemlerini de sıklıkla kullandıklarını belirtmiştir. Gömleksiz ve diğer. (2011) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da öğretmenlerin teorikte alternatif yöntemleri benimsemelerine rağmen pratikte geleneksel yöntemleri daha fazla kullandıkları görülmüştür.

Bahsedilen çalışmalara genel olarak bakıldığında, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak oluşturulan yeni programın ölçme değerlendirme ögesinin planlanması ve uygulanması noktasında bir takım sorunlar yaşadığı görülmektedir. Yeni programda uygulamaya konulan ölçme ve değerlendirme yaklaşımları, öğretmenlere eskisinden farklı roller ve görevler yüklemektedir. Öğretmen, yalnızca öğrencilerin davranışlarına ya da ürüne bağlı olarak değerlendirme yapmak yerine, öğrencinin öğretim sürecinin başından sonuna kadar gösterdiği gelişim düzeyini, bir takım becerileri, kişisel ve sosyal davranışları ne ölçüde kazandığını belirlemesi gerekmektedir (Özdemir, 2009). Bahsedilen bu amaçların gerçekleşmesi alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının öğretmenler tarafından benimsenmesine ve etkili bir şekilde kullanılmasına bağlıdır. Bunun için, öğretmenlerin yeni programlarda belirtilen ölçme değerlendirme araçlarını, özellikle alternatif değerlendirme araçlarını, doğru ve etkili biçimde kullanmalarında yeterli bilgi,

beceri ve deneyime sahip olmaları gerekmektedir. Bu yeterliklerden ve deneyimden yoksun olan bir öğretmenin, öğrencilerinin derslerdeki gerçek öğrenme durumlarını belirlemede sorunlar yaşaması ve başarısız olması kaçınılmazdır. Bu nedenle öğretmenlerin bilgi, beceri ve deneyimini gerektiren ölçme ve değerlendirme konusundaki görüşleri, bu alanda yaşanan aksaklıkların kaynağını belirleme ve bu aksaklıkların giderilmesi noktasında gerekli önlemlerin alınması bakımından son derece önemlidir. Bu bağlamda çalışmanın, öğretmenlerin ölçme-değerlendirme yöntem ve tekniklerini ne sıklıkta kullandıkları ve bu konuda kendilerini ne derece yeterli gördüklerinin tespit edilmesi, tespit edilen kullanım sıklıkları ve yeterlik düzeyleri arasında bir ilişkinin var olup olmadığının ortaya çıkarılması, bu sayede hem alan yazına bir katkı sağlaması, hem de öğretmenlerin bu konudaki eksikliklerinin belirlenip giderilmesi ihtiyaçlarına cevap vermesi beklenmektedir. Ayrıca öğretmenlerin ölçme-değerlendirme yöntem ve tekniklerine ilişkin kullanım sıklıkları ve yeterlik düzeylerinin kıdem, cinsiyet ve branşa göre farklılık gösterip göstermediğinin ortaya çıkarılması, yaşanan aksaklıkların kaynağının görülebilmesi ve gerçekçi çözüm önerileri sunulabilmesi adına yararlı olacağı düşünülmektedir. Mesleğe yeni atanan öğretmenlerin formasyon bilgisi kapsamında ölçme ve değerlendirme alanında ders almaları, mesleğe uzun zaman önce atanan öğretmenlerin ise genellikle eğitim fakültesi mezunu olmamaları ve ölçme-değerlendirme alanına yönelik dersler almamaları, ölçme-değerlendirme yöntem ve tekniklerine ilişkin kullanım sıklıkları ve yeterlik düzeyleri arasında kıdeme göre bir farklılık bulma beklentisini doğurmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin sahip oldukları cinsiyet kaynaklı farklılıkların, ölçme-değerlendirme konusuna ilişkin bakış açılarına ve bu konuya önem verme düzeylerine yansıma olasılığının bulunması, bu durumun da yöntem ve tekniklere ilişkin kullanım sıklığı ve yeterlik düzeyleri arasında bir değişkenliğe yol açabilecek olması sebebiyle cinsiyet faktörünün de araştırmaya dahil edilmesi uygun bulunmuştur. Yine bazı ölçme-değerlendirme yöntem ve tekniklerinin kullanımının bazı branşlarda daha kolay olması ve dersin içeriğine daha uygun olması, bunun yanında kılavuz kitaplarda ölçme-değerlendirme yöntem ve tekniklerinin kullanımına ilişkin yer alan etkinlik ve açıklamaların her branş için değişkenlik göstermesi öğretmenlerin branş bazında da karşılaştırılmasını gerekli kılmaktadır.

Bu çalışmanın amacı; Erzurum merkez ilçelerde görev yapan ilköğretim 6-8. sınıf öğretmenlerinin ölçme değerlendirme yöntemlerine ilişkin kullanım sıklıklarını ve yeterlik düzeylerini tespit ederek aralarında bir ilişki olup olmadığını araştırmak ve kullanım sıklığı ve

yeterlik düzeylerinin kıdem, cinsiyet ve branşa göre bir farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. İlköğretim 6-8. sınıf öğretmenleri ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerini ne sıklıkta kullanmaktadırlar?
2. İlköğretim 6-8. sınıf öğretmenlerinin ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerine ilişkin yeterlik düzeyleri nedir?
3. İlköğretim 6-8. sınıf öğretmenlerinin ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerine ilişkin kullanım sıklıkları ile yeterlik düzeyleri arasında nasıl bir ilişki vardır?
4. İlköğretim 6-8. sınıf öğretmenlerinin ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerine ilişkin kullanım sıklığı ve yeterlik düzeyleri kıdeme, cinsiyete ve branşa göre bir farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Çalışmada, araştırma modeli olarak, herhangi bir olay, birey ya da nesnenin kendi koşulları içinde olduğu gibi betimlendiği bir nicel araştırma yaklaşımı olan tarama modeli kullanılmıştır (Karasar, 2009). Bu modelde amaç; birey, olay ya da olguların özelliklerini ve oluş sıklıklarını belirlemek, konu üzerinde etkili olan faktörlerin ortaya çıkış biçimini tespit edip önem derecelerini ortaya koymak ve değişkenler arasındaki ilişkileri belirleyerek genellemelere varmaktır (İslamoğlu, 2009). Bu tür araştırmalarda, evreni temsil edebilecek güçte bir örneklem dâhilinde çok sayıda kişiye yazılı ya da sözlü bir şekilde ulaşılarak, derinlemesine bilgi almaktan çok genişlemesine yüzeysel veriler elde edilmeye çalışılır. Elde edilen bulgular diğer araştırmalar için veri olarak kullanılabilir, bu bulgulara dayanılarak başka araştırmalar için sayıtlar ve varsayımlar geliştirilebilir (Aziz, 2008).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Erzurum il merkezi ilköğretim okullarındaki 6-8 sınıflarda görevli 1470 branş öğretmeni oluşturmaktadır. Örneklem oluşturulurken olasılıklı (tesadüfi) olmayan örnekleme yöntemlerinden elverişlilik örnekleme kullanılmıştır (Böke, 2009). Bu yöntemle göre 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Erzurum il merkezine bağlı Aziziye merkez ilçesinden 11, Yakutiye merkez ilçesinden 31 ve Palandöken merkez ilçesinden 26 olmak üzere toplam 68 ilköğretim okulundan 474 branş öğretmeni çalışmaya gönüllü olarak

katılmayı kabul etmiştir. Dolayısıyla 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Erzurum il merkezi ilköğretim okullarındaki 6-8 sınıflarda görevli 474 branş öğretmenini araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik özelliklerine ilişkin bilgiler tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1 Örnekleme Ait Betimsel Veriler

İlçe Adı	f	%	Yaş Aralığı	f	%
Aziziye	73	15.4	20-25	46	9.7
Yakutiye	198	41.8	26-30	163	34.4
Palandöken	203	42.8	31-40	175	36.9
Toplam	474	100.0	41-50	47	9.9
Okul türü			51 ve üzeri	42	8.9
Devlet	441	93.0	Yaş Belirtmeyen	1	0.2
Özel	33	7.0	Toplam	474	100.0
Toplam	474	100.0	Kıdem Aralığı		
Branş			1-5 yıl	132	27.8
Matematik	77	16.2	6-10 yıl	164	34.6
Türkçe	107	22.6	11-15 yıl	66	13.9
Fen ve Teknoloji	83	17.5	16-20 yıl	53	11.2
Sosyal Bilgiler	64	13.5	21-25 yıl	15	3.2
İngilizce	99	20.9	26 ve üzeri yıl	37	7.8
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	21	4.4	Kıdem Belirtmeyen	7	1.5
Diğer	8	1.7	Toplam	474	100.0
Branş Belirtmeyen	15	3.2			
Toplam	474	100.0			
Cinsiyet					
Bayan	241	50.8			
Erkek	227	47.9			
Cinsiyet Belirtmeyen	6	1.3			
Toplam	474	100.0			

Veri Toplama Araçları

Araştırmada belirtilen sorulara cevap bulabilmek için araştırmacı tarafından geliştirilen “İlköğretim 6-8 sınıflardaki branş öğretmenlerinin ölçme-değerlendirme araçlarını kullanma durumları anketi” kullanılmıştır.

Araştırmada kullanılan anketin güvenilirliği ve geçerliği kapsamında; anketteki maddelerin saptanması amacıyla mevcut alan yazın incelenmiş ve çıkan sonuçlar dâhilinde öğretmenlerin ölçme-değerlendirme yöntemlerinin hangi boyutlarına yönelik görüş bildirecekleri tespit edilmeye çalışılarak bir madde havuzu oluşturulmuştur. Madde havuzundan yararlanılarak hazırlanan anket taslağı, ölçme-değerlendirme ve program geliştirme bilim dalından ikişer akademisyene ve çeşitli ilköğretim okullarında görev yapan 3 öğretmene incelenmiş, gelen öneriler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Ayrıca

anket 2 dil uzmanı tarafından kontrol edilmiş, maddelerin anlaşılabilirliği ve okunabilirliği hakkında yapılan yorumlara göre anket gözden geçirilmiştir. Son olarak anket, araştırmacının çalıştığı ilköğretim okulunda görev yapan çeşitli branşlardan toplam 15 öğretmene (üç Türkçe ve ikişer matematik, fen ve teknoloji, sosyal bilgiler, İngilizce, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ve sınıf Öğretmeni) boş derslerinde 20'şer dakika süre verilip ayrı ayrı uygulanarak anketin tasarımı, okunabilirliği, anlaşılabilirliği, cevaplanma süresi gibi konularda görüşleri alınmış ve gerekli değişiklikler yapılarak anket uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Bu süreçte herhangi bir istatistiksel analiz yapılmamıştır. Anket, Erzurum İl Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan araştırma izni doğrultusunda çalışma kapsamındaki ilköğretim okullarında görevli toplam 474 öğretmene gönüllülük esas alınarak bizzat araştırmacının kendisi tarafından uygulanmıştır.

Veri Analizi

Araştırmada, öğretmenlerin demografik özelliklerini, araç-gereç ve yöntemlere ilişkin kullanım sıklıkları ve yeterlik düzeylerini belirlemek için elde edilen verilerin analizinde betimsel istatistiklerden frekans (f) ve yüzde (%) kullanılarak genel durum betimlenmiş, ortalamaları hesaplanmıştır. Öğretmenlerin ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerine ilişkin kullanım sıklığı ve yeterlik düzeyinin tespitine yönelik olarak kullanım sıklığında “hiçbir zaman (1)”, “ara sıra (2)” ve “her zaman (3)”, yeterlik düzeyinde ise “yetersizim (1)”, “kısmen yeterliyim (2)” ve “yeterliyim (3)” şeklinde alt kategoriler oluşturularak değerlendirme yapılmıştır. Verilerin bu şekilde sıralama ölçeğinden faydalanılarak elde edilmesi ve bu tür verilerde normal dağılım ve varyansların eşitliği şartı aranmadığından dolayı korelasyon ve karşılaştırmalı analizlerde parametrik olmayan istatistiksel testlerden faydalanılmıştır. Bu bağlamda cinsiyet ve branşın ölçme-değerlendirme yöntemlerine ilişkin kullanım sıklığı ve yeterlik düzeyi üzerinde etkisini incelemek üzere Mann Whitney U testi, kıdemın ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerine ilişkin kullanım sıklığı ve yeterlik düzeyi üzerinde etkisini incelemek için de Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Ayrıca, ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerine ilişkin kullanım sıklığı ve yeterlik düzeyi arasındaki ilişkinin analizinde Sperman Sıra Farkları korelasyonu testinden faydalanılmıştır. Tüm bu analizler bilgisayar ortamında SPSS 18 (PASW Statistics 18) programı kullanılarak yapılmıştır.

Sınırlılıklar ve Varsayımlar

Yapılan bu çalışma, 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Erzurum il merkezine bağlı Aziziye, Yakutiye ve Palandöken ilçelerindeki toplam 68 ilköğretim okulunda görevli 474 gönüllü branş öğretmeni ile sınırlıdır. Araştırma kapsam açısından, ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerini kullanma durumları, yöntem açısından da betimsel araştırma yaklaşımı olan tarama modeli ile sınırlıdır. Ayrıca çalışma veri toplama teknikleri açısından “İlköğretim 6-8 sınıflardaki branş öğretmenlerinin ölçme-değerlendirme araçlarını kullanma durumları anketi”nin ölçtüğü özellikler ile sınırlıdır.

Araştırmacı tarafından ilgili alan yazın taranarak oluşturulan anketin, geçerli ve güvenilir olduğu, öğretmenlerin ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerine ilişkin kullanım sıklığı ve yeterlilik düzeyini ortaya koyma açısından yeterli olduğu varsayılmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenlerin ankette yer alan tüm soruları istenilen şekilde anlayıp önemseyerek samimi bir şekilde yansız olarak cevapladıkları varsayılmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde; öğretmenlerin ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerine ilişkin kullanım sıklıkları ve kendilerini ne düzeyde yeterlik gördüklerine, kullanım sıklığı ve yeterlik düzeyleri arasında herhangi bir ilişki olup olmadığına ve ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerini kullanma sıklığı ve yeterlik düzeylerinin kıdem, cinsiyet ve branşa göre bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin analiz sonuçları ilgili konu içeriğini yansıtan kısa alt başlıklar halinde sunulmuştur.

İlköğretim 6-8. Sınıf Öğretmenlerin Ölçme-Değerlendirme Araç-Gereç ve Yöntemlerini Kullanma Sıklıkları ve Yeterlik Düzeyleri Arasındaki İlişki

Bu başlık altında öğretmenlerin ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerini ne sıklıkta kullandıkları, kendilerini bu konuda ne düzeyde yeterli gördükleri ve ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerine ilişkin kullanım sıklıkları ve yeterlik düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığına yönelik analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Verilerin analizinde her bir ölçme-değerlendirme yöntemi için kullanım sıklığı; hiçbir zaman (1), ara sıra (2) ve her zaman (3), yeterlik düzeyi ise; yetersizim (1), kısmen yeterliyim (2) ve yeterliyim (3) olmak üzere üçer alt grupta incelenmiş, her bir kategorinin kaç öğretmen tarafından paylaşıldığını göstermek üzere frekansları (f) belirtilmiştir. Son olarak her bir yöntem için toplam kaç öğretmenin görüş bildirdiği ve bu görüşlerin ortalaması hesaplanmıştır. Verilerin elde edilmesinde sıralama ölçeğinden faydalanıldığından ve bu

nedenle dağılımda normallik şartı aranamayacağından ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerine ilişkin kullanım sıklıkları ve yeterlik düzeyleri arasındaki ilişkinin analizinde sperman sıra farkları korelasyonu kullanılmıştır. Tüm bunlara ilişkin elde edilen sonuçlar Tablo 2' de verilmiştir.

Tablo 2 Ölçme-Değerlendirme Araç-Gereç ve Yöntemlerinin Kullanım Sıklığı ve Yeterlik Düzeyine Göre Dağılımı ve Kullanım Sıklıkları ile Yeterlik Düzeyleri Arasında Spearman Sıra Farklıları Korelasyon Sönucu

	KULLANIM SIKLIĞI				YETERLİK DÜZEYİ				KORELASYON			
	Hiçbir zaman	Ara sıra	Her zaman	Ortalama	Yetersizim	Kısmen yeterliyim	Yeterliyim	Ortalama	r	p		
Çoktan seçmeli test	8	187	277	472	2,57	1	63	393	457	2,86	0,163*	0,000
Doğru-yanlış testi	24	266	181	471	2,33	1	58	393	452	2,87	0,163*	0,001
Boşluk doldurma testi	24	227	217	468	2,41	3	56	392	451	2,86	0,190*	0,000
Eşleştirme testi	49	270	147	466	2,21	13	77	354	444	2,77	0,263*	0,000
Kısa cevaplı test	47	284	130	461	2,18	8	82	358	448	2,78	0,252*	0,000
Uzun cevaplı yazılı	128	218	120	466	1,98	11	84	349	444	2,76	0,211*	0,000
Sözlü sınav	156	218	87	461	1,85	13	104	324	441	2,71	0,222*	0,000
Performans	2	146	319	467	2,68	2	97	354	453	2,78	0,263*	0,000
Proje	5	228	234	467	2,49	7	118	323	448	2,71	0,233*	0,000
Portfolyo (öğrenci ürün dosyası)	100	243	126	469	2,06	47	172	226	445	2,40	0,433*	0,000
Kavram haritası	96	277	87	460	1,98	33	170	235	438	2,46	0,499*	0,000
Gözetim	40	207	221	468	2,39	13	131	305	449	2,65	0,448*	0,000
Görüşme	72	254	138	464	2,14	27	147	268	442	2,55	0,465*	0,000
Yapılanmış grüel	205	195	40	440	1,62	119	173	131	423	2,03	0,518*	0,000
Poster	95	268	102	465	2,02	40	146	255	441	2,49	0,474*	0,000
Rubrik	75	182	208	465	2,29	33	150	265	448	2,52	0,549*	0,000
Kontrol listeleri	88	188	182	458	2,21	36	137	272	445	2,53	0,528*	0,000
Drama	94	292	77	463	1,96	60	160	226	446	2,37	0,490*	0,000
Tanımlayıcı dalanmış ağaç	195	216	35	446	1,64	102	154	175	431	2,17	0,599*	0,000
Grupla kr an ve ör de ğerlendir me	105	282	75	462	1,94	40	168	231	439	2,44	0,472*	0,000

* 0,01 düzeyinde anlamlı korelasyon

Tablo 2'de öğretmenlerin ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerine ilişkin kullanım sıklığı ortalamalarına bakıldığında öğretmenlerin çoktan seçmeli ($\bar{X}=2.57$), boşluk doldurma ($\bar{X}=2.41$), doğru-yanlış ($\bar{X}=2.33$), eşleştirme testi ($\bar{X}=2.21$) vb. geleneksel yöntemleri daha sık kullandıkları görülmektedir. Geleneksel yöntemlerin dışında performans ($\bar{X}=2.68$), proje ($\bar{X}=2.49$) ve bunların kullanımına bağlı olarak kullanılan rubrik (dereceli puanlama anahtarı) ($\bar{X}=2.29$) ve kontrol listeleri ($\bar{X}=2.21$) gibi alternatif yöntemlerde öğretmenler tarafından sıklıkla kullanılmaktadır. Bu alternatif yöntemlerin diğerlerine göre daha fazla tercih edilme sebebi olarak öğretim programlarının performans ve proje gibi yöntemlerin kullanımını zorunlu tutmasından kaynaklandığı söylenebilir. Ayrıca öğretmenlerin en az kullandıkları yöntemlerin başında ise yapılandırılmış grid ($\bar{X}=1.62$), tanılayıcı dallanmış ağaç ($\bar{X}=1.64$), sözlü sınav ($\bar{X}=1.85$) ve uzun cevaplı yazılı sınavı ($\bar{X}=1.98$) gibi yöntemlerin geldiği görülmektedir.

Tablo 2'de öğretmenlerin ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerine ilişkin yeterlik düzeyleri ortalamalarına bakıldığında öğretmenler hemen hemen her yöntem için kendilerini yeterli hissettikleri görülmektedir. Bunun yanında öğretmenlerin doğru-yanlış ($\bar{X}=2.87$), çoktan seçmeli ($\bar{X}=2.86$), kısa cevaplı test ($\bar{X}=2.78$), uzun cevaplı yazılı ($\bar{X}=2.76$) ve boşluk doldurma ($\bar{X}=2.86$) gibi geleneksel yöntemlere ilişkin yeterlik düzeylerinin diğer yöntemlere göre biraz daha fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca yeterlik düzeyinin en fazla olduğu alternatif yöntemler performans ($\bar{X}=2.78$) ve proje ($\bar{X}=2.71$) iken, en az yeterlik düzeyine sahip alternatif yöntemlerin başında ise yapılandırılmış grid ($\bar{X}=2.03$), tanılayıcı dallanmış ağaç ($\bar{X}=2.17$) ve drama ($\bar{X}=2.37$) gibi yöntemlerin geldiği görülmektedir. Bu bulgulardan yola çıkılarak öğretmenlerin geleneksel ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerine ilişkin yeterlik algıları yüksek, alternatif ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerinde ise daha düşük düzeyde olduğu, bu nedenle öğretmenlerin alternatif yöntemler hakkında cesaretlendirilmesi gerektiği söylenebilir.

Tablo 2 incelendiğinde öğretmenlerin bütün ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerine ilişkin kullanım sıklığı ve yeterlik düzeyleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<.01$). Ancak bu ilişkinin çoktan seçmeli test, doğru-yanlış testi, boşluk doldurma testi, eşleştirme testi, kısa cevaplı test, uzun cevaplı yazılı, sözlü sınav, performans ve proje yöntemlerinde düşük düzeyde ($r=0.00-0.30$), geriye kalan diğer yöntemlerde ise orta düzeyde ($r=0.30-0.70$) olduğu görülmektedir. Bu bulgulardan hareketle öğretmenlerin herhangi bir ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemine ilişkin yeterlik algıları ne kadar

yüksekse, bu yöntemi kullanma sıklıkları da o ölçüde fazla olduğu, bu nedenle herhangi bir ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemin kullanımını arttırmak için öğretmenlerin bu konuda cesaretlendirilmesi gerektiği söylenebilir.

İlköğretim 6-8. Sınıf Öğretmenlerin Kıdem Değişkenine Göre Ölçme Değerlendirme Araç-Gereç ve Yöntemlerine İlişkin Kullanım Sıklığı ve Yeterlik Düzeyleri

Bu başlık altında öğretmenlerin ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerini kullanma sıklığı ve yeterlik düzeylerinin kıdemlerine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Öğretmenlerin kıdemleri 1-5 yıllık (1), 6-10 yıllık (2), 11-15 yıllık (3), 16-20 yıllık (4), 21-25 yıllık (5) ve 26 ve üzeri yıllık (6) olmak üzere altı düzeyde incelenmiştir. Kullanım sıklığı; hiçbir zaman (1), ara sıra (2) ve her zaman (3), yeterlik düzeyi ise; yetersizim (1), kısmen yeterliyim (2) ve yeterliyim (3) olmak üzere üçer alt grupta incelenmiştir. Verilerin elde edilmesinde sıralama ölçeğinden faydalandığından ve bu şekilde elde edilen verilerde normal dağılım ve varyansların eşitliği şartı aranmadığından dolayı, bu verilerin analizinde ikiden fazla bağımsız gruptan elde edilen puanların birbirinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini test eden Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Bu teste göre elde edilen sonuçlar Tablo 3 ve Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 3 Öğretmenlerin Ölçme-Değerlendirme Araç-Gereç ve Yöntemlerini Kullanma Sıklıklarının Kıdeme Göre Kruskal Wallis H Testi Sonucu

Araç-Gereç ve Yöntem*	Kıdem aralığı	n	Sıra ortalaması	sd	χ^2	p
Eşleştirme testi	1-5 yıl	130	258.70	5	16.210	0.006
	6-10 yıl	163	231.61			
	11-15 yıl	65	208.51			
	16-20 yıl	51	214.84			
	21-25 yıl	15	177.93			
	26 ve üzeri yıl	35	200.20			
Sözlü sınav	1-5 yıl	128	253.64	5	14.214	0.014
	6-10 yıl	159	208.49			
	11-15 yıl	65	227.78			
	16-20 yıl	51	216.79			
	21-25 yıl	15	282.80			
	26 ve üzeri yıl	36	210.13			
Performans	1-5 yıl	131	233.08	5	18.227	0.003
	6-10 yıl	162	247.87			
	11-15 yıl	65	231.42			
	16-20 yıl	53	203.62			
	21-25 yıl	13	250.15			
	26 ve üzeri yıl	36	173.76			
Yapılandırılmış grid	1-5 yıl	126	194.98	5	12.567	0.028
	6-10 yıl	153	223.73			
	11-15 yıl	59	204.54			
	16-20 yıl	49	243.97			
	21-25 yıl	15	214.00			
	26 ve üzeri yıl	31	255.85			

Tablo 3 (devamı)

Poster	Kullanım sıklığı	1-5 yıl	131	254.40	5	13.881	0.016
		6-10 yıl	160	225.56			
	11-15 yıl	64	209.81				
	16-20 yıl	52	237.11				
	21-25 yıl	14	226.75				
	26 ve üzeri yıl	37	182.77				

*Uygulanan Kruskal Wallis H testine göre yalnızca anlamlı bulunan ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemleri

Tablo 3 incelendiğinde öğretmenlerin eşleştirme testi [$\chi^2(5)=16.210$, $p<.05$], sözlü sınav [$\chi^2(5)=14.214$, $p<.05$], performans [$\chi^2(5)=18.227$, $p<.05$], yapılandırılmış grid [$\chi^2(5)=12.567$, $p<.05$] ve poster [$\chi^2(5)=13.881$, $p<.05$] gibi ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerini kullanma sıklıkları kıdemlerine göre bir farklılık göstermektedir. Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında eşleştirme testini en sık kullanan öğretmenler 1-5 yıllık, en az kullananlar ise 21-25 yıllık kıdeme sahip öğretmenler olduğu görülmektedir. Sözlü sınavı en fazla kullanan öğretmenler 21-25 yıllık iken en az kullanan öğretmenler ise 6-10 yıllıktır. Performans görevini 21-25 yıllık öğretmenler en sık kullanırken, 26 ve üzeri kıdeme sahip öğretmenler ise en az kullanmaktadır. Yapılandırılmış grid'i ise en çok 26 ve üzeri kıdeme sahip öğretmenler kullanırken, en az 1-5 yıllık öğretmenler tarafından kullanılmaktadır. Yapılandırılmış grid'in tam aksine Posterde ise en sık kullanım 1-5 yıllık kıdeme sahip öğretmenlere, en az kullanım 26 ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlere aittir.

Öğretmenlerin ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerine ilişkin yeterlik düzeylerinin kıdemlerine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin analiz sonuçlarına Tablo 4'de yer verilmiştir.

Tablo 4 Öğretmenlerin Ölçme-Değerlendirme Araç-Gereç ve Yöntemlerine İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Kıdeme Göre Kruskal Wallis H Testi Sonucu

Araç-Gereç ve Yöntem*	Kıdem aralığı	N	Sıra ortalaması	sd	χ^2	p
Portfolyo (öğrenci ürün dosyası)	1-5 yıl	125	193.36	5	11.968	0.035
	6-10 yıl	154	225.57			
	11-15 yıl	59	223.62			
	16-20 yıl	51	249.57			
	21-25 yıl	15	208.40			
	26 ve üzeri yıl	34	240.75			
Kavram haritası	1-5 yıl	118	196.61	5	12.267	0.031
	6-10 yıl	152	214.69			
	11-15 yıl	61	211.11			
	16-20 yıl	51	253.07			
	21-25 yıl	15	262.43			
	26 ve üzeri yıl	34	221.85			

Tablo 4 (devamı)

		1-5 yıl	124	193.23					
Kontrol listeleri	Yeterlik düzeyi	6-10 yıl	154	224.69					
		11-15 yıl	60	215.55	5	14.267	0.014		
		16-20 yıl	51	240.85					
		21-25 yıl	15	264.80					
		26 ve üzeri yıl	34	246.76					
Tanılayıcı dallanmış ağaç	Yeterlik düzeyi	1-5 yıl	120	195.59					
		6-10 yıl	149	212.31					
		11-15 yıl	59	191.50	5	14.070	0.015		
		16-20 yıl	50	256.97					
		21-25 yıl	14	230.75					
		26 ve üzeri yıl	32	238.06					

*Uygulanan Kruskal Wallis H testine göre yalnızca anlamlı bulunan ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemleri

Tablo 4 incelendiğinde öğretmenlerin portfolyo (öğrenci ürün dosyası) [$\chi^2(5)=11.968$, $p<.05$], kavram haritası [$\chi^2(5)=12.267$, $p<.05$], kontrol listeleri [$\chi^2(5)=14.267$, $p<.05$] ve tanılayıcı dallanmış ağaç [$\chi^2(5)=14.070$, $p<.05$] gibi ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerinde yeterlik düzeyleri kıdemlerine göre bir farklılık göstermektedir. Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında portfolyo (öğrenci ürün dosyası) yönteminde kendilerini en çok yeterli gören öğretmenler 16-20 yıllık, en az yeterli gören öğretmenler ise 1-5 yıllık kıdeme sahip öğretmenler olduğu görülmektedir. Hem kavram haritası hem de kontrol listelerinde kendilerini en yeterli gören öğretmenler 21-25 yıllık kıdeme sahip iken, en az yeterli hisseden öğretmenler ise 1-5 yıllık öğretmenlerdir. Son olarak tanılayıcı dallanmış ağaçta kendilerini en fazla yeterli gören öğretmenlerin 16-20 yıllık, en az yeterli gören öğretmenlerin ise 11-15 yıllık kıdeme sahip öğretmenlerin olduğu görülmektedir.

İlköğretim 6-8. Sınıf Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Ölçme Değerlendirme Araç-Gereç ve Yöntemlerine İlişkin Kullanım Sıklığı ve Yeterlik Düzeyleri

Bu başlık altında öğretmenlerin ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerini kullanma sıklığı ve yeterlik düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Öğretmenlerin cinsiyetleri bayan (1) ve erkek (2) olmak üzere iki, kullanım sıklığı hiçbir zaman (1), ara sıra (2) ve her zaman (3), yeterlik düzeyi ise yetersizim (1), kısmen yeterliyim (2) ve yeterliyim (3) olmak üzere üçer alt grupta incelenmiştir. Verilerin elde edilmesinde sıralama ölçeğinden faydalandığından ve bu şekilde elde edilen verilerde normal dağılım ve varyansların eşitliği şartı aranmadığından dolayı, bu verilerin analizinde iki bağımsız gruptan elde edilen puanların birbirinden anlamlı

bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini test eden Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Bu teste göre elde edilen sonuçlar Tablo 5 ve Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 5 Öğretmenlerin Ölçme-Değerlendirme Araç-Gereç ve Yöntemlerini Kullanma Sıklıklarının Cinsiyete Göre Mann Whitney U Testi Sonucu

Araç-Gereç ve Yöntem*	Cinsiyet	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p	
Boşluk doldurma testi	Kullanım	Bayan	237	246.09	58324.50	23203.50	0.007
	Sıklığı	Erkek	225	216.13	48628.50		
Eşleştirme testi	Kullanım	Bayan	235	250.13	58780.00	21825.00	0.000
	Sıklığı	Erkek	225	210.00	47250.00		
Sözlü sınav	Kullanım	Bayan	232	240.31	55753.00	23243.00	0.034
	Sıklığı	Erkek	224	216.26	48443.00		
Performans	Kullanım	Bayan	240	247.34	59360.50	22839.50	0.001
	Sıklığı	Erkek	222	214.38	47592.50		
Proje	Kullanım	Bayan	236	242.37	57199.50	23866.50	0.031
	Sıklığı	Erkek	225	219.07	49291.50		
Poster	Kullanım	Bayan	234	255.23	59723.00	20422.00	0.000
	Sıklığı	Erkek	225	203.76	45847.00		
Kontrol listeleri	Kullanım	Bayan	232	242.78	56324.50	21743.50	0.003
	Sıklığı	Erkek	220	209.33	46053.50		
Drama	Kullanım	Bayan	235	239.53	56289.50	23610.50	0.041
	Sıklığı	Erkek	222	217.85	48363.50		

*Uygulanan Mann Whitney U testine göre yalnızca anlamlı bulunan ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemleri

Tablo 5 incelendiğinde öğretmenlerin boşluk doldurma testi (U=23203.50, p<.05), eşleştirme testi (U=21825.00, p<.05), sözlü sınav (U=23243.00, p<.05), performans (U=22839.50, p<.05), proje (U=23866.50, p<.05), poster (U=20422.00, p<.05), kontrol listeleri (U=21743.50, p<.05) ve drama (U=23610.50, p<.05) gibi ölçme-değerlendirme araç-

gereç ve yöntemlerini kullanma sıklıkları cinsiyetlerine göre bir farklılık göstermektedir. Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında cinsiyete göre kullanım sıklığı açısından farklılık gösteren boşluk doldurma testi, eşleştirme testi, sözlü sınav, performans, proje, poster, kontrol listeleri ve drama olmak üzere tüm ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerinde bayanlar erkeklere göre bu yöntemleri daha sık kullanmakta olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerine ilişkin yeterlik düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin analiz sonuçlarına Tablo 6'da yer verilmiştir.

Tablo 6 Öğretmenlerin Ölçme-Değerlendirme Araç-Gereç ve Yöntemlerine İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Cinsiyete Göre Mann Whitney U Testi Sonucu

Araç-Gereç ve Yöntem*	Cinsiyet	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p
Yapılandırılmış grid	Yeterlik	213	193.00	41110.00	18319.00	0.003
	Düzeyi	204	225.70	46043.00		
Tanılayıcı dallanmış ağaç	Yeterlik	216	201.43	43509.00	20073.00	0.035
	Düzeyi	209	224.96	47016.00		

*Uygulanan Mann Whitney U testine göre yalnızca anlamlı bulunan ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemleri

Tablo 6 incelendiğinde öğretmenlerin yapılandırılmış grid (U=18319.00, $p<.05$) ve tanılayıcı dallanmış ağaç (U=20073.00, $p<.05$) olmak üzere sadece iki ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemine ilişkin yeterlik düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir. Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında hem yapılandırılmış grid hem de tanılayıcı dallanmış ağaçta erkeklerin bayanlara göre kendilerini daha yeterli hissettikleri görülmektedir. Genel olarak bakıldığında öğretmenlerin bazı ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerine ilişkin kullanım sıklığı ve yeterlik düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılık gösterdiği, kullanım sıklığı boyutunda bayanların, yeterlik düzeyi boyutunda ise erkeklerin daha yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

İlköğretim 6-8. Sınıf Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre Ölçme Değerlendirme Araç-Gereç ve Yöntemlerine İlişkin Kullanım Sıklığı ve Yeterlik Düzeyleri

Bu başlık altında öğretmenlerin ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerini kullanma sıklığı ve yeterlik düzeylerinin branşlarına göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Öğretmenlerin branşları sayısal alanlar (1) ve sözel alanlar (2) olmak üzere iki, kullanım sıklığı hiçbir zaman (1), arasıra (2) ve her zaman (3), yeterlik düzeyi ise yetersizim (1), kısmen yeterliyim (2) ve yeterliyim (3) olmak üzere üçer alt grupta incelenmiştir. Sayısal ve sözel alanlar oluşturulurken, öğretmenlerin ankette belirttikleri branşlardan Fen ve Teknoloji, Matematik ve diğer branşlar (Bilişim Teknolojileri, Eğitim Teknolojisi, Teknoloji ve Tasarım, Görsel Sanatlar, Sınıf Öğrt. ve Müzik) sayısal alanlar; Türkçe, Sosyal Bilgiler, İngilizce, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ise sözel alanlar kapsamında değerlendirilmiştir. Verilerin elde edilmesinde sıralama ölçeğinden faydalanıldığından ve bu şekilde elde edilen verilerde normal dağılım ve varyansların eşitliği şartı aranmadığından dolayı, bu verilerin analizinde iki bağımsız gruptan elde edilen puanların birbirinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini test eden Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Bu teste göre elde edilen sonuçlar Tablo 7 ve Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 7. Öğretmenlerin Ölçme-Değerlendirme Araç-Gereç ve Yöntemlerini Kullanma Sıklıklarının Branşa Göre Mann Whitney U Testi Sonucu

Araç-Gereç ve Yöntem*		Branş	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p
Doğru-yanlış testi	Kullanım Sıklığı	Sayısal	166	249.13	41355.50	20645.50	0.004
		Sözel	290	216.69	62840.50		
Eşleştirme testi	Kullanım Sıklığı	Sayısal	165	209.34	34541.50	20846.50	0.019
		Sözel	286	235.61	67384.50		
Görüşme	Kullanım Sıklığı	Sayısal	166	206.91	34347.00	20486.00	0.010
		Sözel	284	236.37	67128.00		
Yapılandırılmış grid	Kullanım Sıklığı	Sayısal	157	235.06	36905.00	17731.00	0.002
		Sözel	269	200.91	54046.00		

Tablo 7. (devamı)

Drama	Kullanım Sıklığı	Sayısal	162	185.98	30129.00	16926.00	0.000
		Sözel	287	247.02	70896.00		
Grup/akran ve öz değerlendirme	Kullanım Sıklığı	Sayısal	164	210.67	34550.00	21020.00	0.048
		Sözel	284	232.49	66026.00		

*Uygulanan Mann Whitney U testine göre yalnızca anlamlı bulunan ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemleri

Tablo 7 incelendiğinde öğretmenlerin doğru-yanlış testi ($U=20645.50$, $p<.05$), eşleştirme testi ($U=20846.50$, $p<.05$), görüşme ($U=20486.00$, $p<.05$), yapılandırılmış grid ($U=17731.00$, $p<.05$), drama ($U=16926.00$, $p<.05$) ve grup/akran ve öz değerlendirme ($U=21020.00$, $p<.05$) gibi ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerini kullanma sıklıkları branşlarına göre bir farklılık göstermektedir. Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında branşlara göre kullanım sıklığı açısından farklılık gösteren doğru-yanlış testi ve yapılandırılmış grid yöntemlerinde sayısal branş öğretmenleri sözel branş öğretmenlerinden daha yüksek ortalamaya sahipken, eşleştirme testi, görüşme, drama ve grup/akran ve öz değerlendirme yöntemlerinde ise sözel branş öğretmenlerinin sayısal branş öğretmenlerinden daha yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerine ilişkin yeterli düzeylerinin branşlarına göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin analiz sonuçlarına Tablo 8’de yer verilmiştir.

Tablo 8. Öğretmenlerin Ölçme-Değerlendirme Araç-Gereç ve Yöntemlerine İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Branşa Göre Mann Whitney U Testi Sonucu

Araç-Gereç ve Yöntem*		Branş	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p
Yapılandırılmış grid	Yeterlik	Sayısal	154	235.06	36199.50	15621.50	0.000
	Düzezi	Sözel	259	190.31	49291.50		
Drama	Yeterlik	Sayısal	160	194.16	31065.50	18185.50	0.001
	Düzezi	Sözel	275	231.87	63764.50		

Tablo 8. (devamı)

Tanılayıcı dallanmış ağaç	Yeterlik	Sayısal	156	230.14	35901.50	17528.50	0.006
	Düzei	Sözel	264	198.90	52508.50		

*Uygulanan Mann Whitney U testine göre yalnızca anlamlı bulunan ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemleri

Tablo 8 incelendiğinde öğretmenlerin yapılandırılmış grid (U=15621.50, p<.05), drama (U=18185.50.50, p<.05) ve tanılayıcı dallanmış ağaç (U=17528.50, p<.05) gibi ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerindeki yeterlik düzeyleri branşlarına göre farklılık göstermektedir. Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında branşlara göre yeterlik düzeyi açısından farklılık gösteren yapılandırılmış grid ve tanılayıcı dallanmış ağaç yöntemlerinde sayısal branş öğretmenleri sözel branş öğretmenlerinden daha yüksek ortalamaya sahipken, drama yönteminde sözel branş öğretmenlerinin sayısal branş öğretmenlerinden daha yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin geleneksel ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerinden çoktan seçmeli, boşluk doldurma, doğru-yanlış ve eşleştirme testini daha sık, sözlü sınav ve uzun cevaplı yazılıyı ise daha az kullandıkları görülmüştür. Alternatif ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemleri ile ilgili verilere bakıldığında öğretmenler tarafından performans ve projenin en çok, yapılandırılmış grid ve tanılayıcı dallanmış ağaç gibi yöntemlerin de daha az kullanıldığı görülmektedir. Geleneksel ve alternatif ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerinin kullanımına ilişkin ortalamalar karşılaştırıldığında çalışmaya katılan öğretmenlerin alışageldikleri geleneksel yöntemleri kullanmayı daha çok tercih ettikleri anlaşılmaktadır. Alternatif yöntemleri ise daha çok kullanmak zorunda oldukları için tercih ettikleri ve bu nedenle sadece öğretim programı tarafından zorunlu tutulan performans ve proje gibi alternatif yöntemleri daha sık kullandıkları görülmektedir. Tüm bu sonuçlar bize öğretmenlerin alternatif ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerinin faydalarını, eğitim-öğretim sürecine neler kazandırabileceklerini anlayamadıklarını, bu yöntemleri sadece prosedürü yerine getirmek için uyguladıklarını göstermektedir. Ayrıca özellikle yapılandırılmış grid ve tanılayıcı dallanmış ağaç gibi bazı alternatif yöntemler hakkında yeterince bilgi sahibi olunmaması bu yöntemlere ilişkin kullanım sıklığını düşürdüğü söylenebilir. Ortaya çıkan bu sonuçlar yapılan

bazı araştırmalara da paraleldir. Nitekim Büyüktokatlı ve Bayraktar (2014) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin en çok performans ve çalışma yaprağını, en az da akran değerlendirme, yapılandırılmış grid, portfolyo ve tanılayıcı dallanmış ağaç yöntemlerini kullandıkları ortaya koymaktadır. Benzer şekilde yapılan birçok araştırmada öğretmenlerin performans, proje ve kavram haritasını oldukça sık kullandığı, yapılandırılmış grid ve tanılayıcı dallanmış ağaç gibi yöntemlerin kullanımlarının ise oldukça düşük olduğu görülmektedir (Akbaş ve Gençtürk, 2013; Duran ve diğer., 2013; Karamustafaoğlu ve diğer., 2012; Kaya ve diğer., 2012). Sağlam Arslan ve diğer. (2009) tarafından yapılan araştırmada fen ve teknoloji öğretmenlerinin karma sınavlar, proje ve performans gibi kullanılması zorunlu olan ölçme değerlendirme yöntemleri dışındakileri düzenli bir şekilde kullanmadıkları görülmüştür. Yine Gelbal ve Kelecioğlu (2007) tarafından yapılan araştırmada da öğretmenlerin en çok kullandığı yöntemlerin geleneksel ölçme yöntemleri olduğunu, bunu sırasıyla yüz yüze yapılanlar (sözlü sınav, gözlem, görüşme), yeni uygulanmakta olanlar ve öğrencinin değerlendirmesine dayalı olanların takip ettiği ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca yapılan araştırmalarda öğretmenlerin hem geleneksel hem de alternatif ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerini kullandıklarını ancak alışageldikleri geleneksel yöntemlere daha fazla ağırlık verdikleri görülmüştür (Birgin ve Gürbüz, 2008; Gömleksiz ve diğer., 2011; Nazlıçiçek ve Akarsu, 2008; Şenel Çoruhlu ve diğer., 2009; Yıldırım ve Karakoç Öztürk, 2009). Bu bulgunun aksine Şaşmaz Ören ve Tatar (2007)'ın yaptığı çalışmada öğretmenlerin %30'u her iki değerlendirmeyi de kullanırken alternatif değerlendirmeye daha fazla ağırlık verdiğini, %19'u ise daha çok geleneksel değerlendirmeye ağırlık verdiğini belirtmiştir.

Öğretmenlerin ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerine ilişkin yeterlik düzeyleri incelendiğinde hemen hemen her yöntem için kendilerini yeterli hissetmekte olduğu görülmekle beraber geleneksel yöntemlere ilişkin yeterlik algısının alternatif yöntemlere göre daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin geleneksel yöntemler içerisinde ortalamaları birbirine yakın olsa da kendilerini en çok yeterli hissettikleri yöntem doğruyanlı, en az yeterli hissettikleri yöntem de sözlü sınav olmuştur. Alternatif yöntemlerde ise en çok yeterlik performans ve projede, en az da yapılandırılmış grid yönteminde olduğu görülmektedir. Bilgi sahibi olunmayan ya da yeterince tanınmayan yöntemler hakkında yeterlik düzeyinin düşük olması beklendiğinde öğretmenlerin alternatif ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerine ilişkin bilgilerinin sınırlı olduğu ve kendilerine bu yöntemlerde daha az güvendikleri ileri sürülebilir. Araştırmadan elde edilen veriler ışığında kullanım sıklığı oldukça düşük olan yapılandırılmış grid, tanılayıcı dallanmış ağaç gibi alternatif

yöntemlere ilişkin yeterlik düzeyinin de düşük olması, yine performans, proje gibi yöntemlere ilişkin kullanım sıklığı ve yeterlik düzeylerinin yüksek olması, öğretmenlerin kendilerini yeterli hissettikleri yöntemleri daha sık kullandığı şeklinde yorumlanabilir. Bu konuda yapılan araştırmalara bakıldığında öğretmenlerin geleneksel ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerinde yeterlik algısının yüksek olduğu, diğer yöntemlerde bu düzeyin giderek düştüğü, kendilerini hiç yeterli görmedikleri yöntemlerin ise öğrencilerin kendilerini değerlendirmeye yönelik yöntemlerde olduğu ortaya çıkarılmıştır (Gelbal ve Kelecioğlu, 2007). Öğretmenler kendilerini geleneksel yöntemlerden kısa cevap, sözlü, doğru-yanlış yöntemlerinde en çok, eşleştirme yönteminde ise en az yeterli görürken, alternatif yöntemlerden en çok gözlem, performans, proje ve kavram haritasında, en az ise yapılandırılmış grid, tanılayıcı dallanmış ağaç ve poster yöntemlerinde yeterli görmektedirler (Akbaş ve Gençtürk, 2013). Yine Duran ve diğer. (2013) tarafından yapılan araştırmada öğretmenler alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerine karşı kendilerini orta düzeyde yeterli görmekle birlikte, en çok yeterli gördükleri yöntemler kavram haritaları ve kontrol listeleri iken, en az yeterli gördükleri yöntemler ise yapılandırılmış grid ve tanılayıcı dallanmış ağaç olduğu görülmektedir. Çoklar ve Odabaşı (2009) yaptıkları araştırmada öğretmen adaylarının gerek geleneksel gerekse performansa dayalı ölçme değerlendirme hizmetlerinde teknoloji kullanımı konusunda kendilerini yeterli gördükleri ancak bu yeterliğin geleneksel ölçme değerlendirme hizmetlerinde daha fazla olduğu görülmüştür. Ayrıca Çakan (2004) tarafından ilk ve ortaöğretim öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme teknikleri konusunda kendilerini ne düzeyde yeterli gördüklerine ilişkin yapılan bir araştırmada öğretmenlerin hangi kademe de olursa olsun büyük bir çoğunluğunun yetersiz kaldığı görülmüştür.

Anketten elde edilen veriler incelendiğinde öğretmenlerin bütün ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerine ilişkin kullanım sıklığı ve yeterlik düzeyleri puanları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Ancak bu ilişkinin çoktan seçmeli test, doğru-yanlış testi, boşluk doldurma testi, eşleştirme testi, kısa cevaplı test, uzun cevaplı yazılı, sözlü sınav, performans ve proje yöntemlerinde düşük, diğer yöntemlerde ise orta düzeyde olduğu görülmektedir. Bu bulgudan yola çıkılarak öğretmenlerin kendilerini daha yeterli hissettikleri ölçme-değerlendirme yöntemlerini kullanırken daha rahat oldukları ve bu yöntemleri daha sık kullandıkları yorumu yapılabilir. Bu konuda yapılan çeşitli araştırmalarda öğretmenlerin ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemleri hakkındaki yetersiz olduğu ve buna bağlı olarak ilgili yöntemlerin etkili bir şekilde uygulanamadığı ortaya çıkarılmıştır (Gömleksiz ve

diğer., 2011; Sağlam Arslan ve diğer., 2009). Bu durumun aksine Duran ve diğer. (2013) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin yeterlik algısı ve tutumlarının, alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerini kullanma sıklıklarının etkilemediği sonucuna varılmıştır.

Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin geleneksel ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerinden eşleştirme ve sözlü sınavda; alternatif ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerinden ise performans, yapılandırılmış grid ve posterde kullanım sıklığı açısından kıdeme göre bir farklılık gösterdiği ortaya çıkarılmıştır. Kıdeme göre kullanımında farklılık gösteren bu ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerine genel olarak bakıldığında eşleştirme testi ve poster dışında diğerlerinin öğretmenlik mesleğini daha uzun süreden beri yapanlar tarafından daha sık kullanıldığı görülmektedir. Buradan yola çıkarak eğitim fakültelerinde öğretmen adaylarına meslek hayatına atıldıklarında daha çok çeşitte ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemi kullanmasına yönelik yeterli bilgi ve deneyim kazandırılması konusunda çareler aranması gerektiği söylenebilir. Araştırmadan elde edilen bulguya paralel olarak Büyüktokatlı ve Bayraktar (2014) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin akran değerlendirmesi, öz değerlendirme ve tanılayıcı dallanmış ağaç gibi alternatif tekniklerde hizmet yılı değişkenine göre kullanım sıklığı bakımından anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yine benzer bir araştırmada 21 yıl ve üzerinde hizmet süresi olan öğretmenlerin alternatif ölçme-değerlendirme tekniklerini uygulama düzeyleri 0-10 yıl arası hizmet süresi olan öğretmenlerden anlamlı şekilde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Kaya ve diğer., 2012). Bu bulguların aksine yapılan bazı araştırmalarda da öğretmen tecrübesinin (kıdem yılı) ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerinin kullanımına herhangi bir etkisinin olmadığı görülmektedir (Nazlıçipek ve Akarsu, 2008; Karamustafaoğlu ve diğer., 2012).

Öğretmenlerin ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlere ilişkin yeterlik düzeylerine bakıldığında da sadece portfolyo (öğrenci ürün dosyası), kavram haritası, kontrol listeleri ve tanılayıcı dallanmış ağaç olmak üzere dört alternatif ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yönteminde kıdeme göre farklılık ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin kıdemleri ile yeterlik düzeyleri açısından farklılık gösteren bu ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerine bakıldığında öğretmenlerin meslek hayatının ilk yıllarında kendilerini tecrübeli öğretmenlere göre daha az yeterli hissettikleri görülmektedir. Bu nedenle eğitim fakültelerinde öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemleri konusunda cesaretlendirilerek kendilerini yeterli hissetmelerin sağlanması, ayrıca mesleğe yeni atılmış öğretmenler için uygulamaya yönelik hizmet içi eğitimler verilerek bu konuda

yeterli deneyim ve cesaret kazandıracak yaşantılar içine sokulması gerektiği söylenebilir. Araştırmadan elde edilen bu bulgulardan farklı olarak Toptaş (2011) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin matematik dersi ile ilgili alternatif ölçme ve değerlendirme yeterlikleri mesleki kıdemlerine göre değerlendirme, hazırlama, uygulama ve araç boyutlarında anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anketten elde edilen veriler ışığında öğretmenlerin boşluk doldurma testi, eşleştirme testi, sözlü sınav, performans, proje, poster, kontrol listeleri ve drama gibi ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerini kullanma sıklıkları cinsiyetlerine göre farklılık göstermiş, tüm bu ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerinde bayanlar erkeklere göre bu yöntemleri daha sık kullanmıştır. Buradan yola çıkarak bayanların bu ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerini kullanmaya daha istekli olduğu ve fayda sağlayacağını düşündükleri, bu konuda kendilerini çok yeterli hissetmeseler de erkeklere göre daha cesur oldukları ileri sürülebilir. Bu bulgulara paralel olarak Karamustafaoğlu ve diğer. (2012) ve Kaya ve diğer. (2012) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerini kullanma düzeyleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği ve bayanların portfolyo, kavram haritası, gösteri ve görüşme tekniklerini erkeklere göre daha sık kullandıkları tespit edilmiştir (Büyüktokatlı ve Bayraktar, 2014). Bu bulguların aksine Akbaş ve Gençtürk (2013) ve Nazlıçiçek ve Akarsu (2008) tarafından gerçekleştirilen araştırmalarda cinsiyetin kullanılan değerlendirme uygulamalarına herhangi bir etkisinin olmadığı görülmüştür.

Elde edilen bulgular ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerine ilişkin yeterlik düzeyleri açısından incelendiğinde, öğretmenlerin sadece yapılandırılmış grid ve tanılayıcı dallanmış ağaç yöntemlerine ilişkin yeterlik düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılık gösterdiği ve erkeklerin bayanlara göre bu yöntemlerde kendilerini daha yeterli hissettikleri görülmektedir. Bu bulgular eşliğinde erkeklerin adı geçen yöntemleri çok önemsemedikleri, faydalı olacağına inanmadıklarından dolayı kullanmayı gerekli görmedikleri ileri sürülebilir. Oysa çeşitli araştırmalarda cinsiyet ile ölçme-değerlendirme yeterlikleri arasında anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir (Akbaş ve Gençtürk, 2013; Çoklar ve Odabaşı, 2009; Toptaş, 2011).

Genel olarak bakıldığında araştırmadan elde edilen bulgular ışığında, öğretmenlerin bazı ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerine ilişkin kullanım sıklığı ve yeterlik düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılık gösterdiği, kullanım sıklığı boyutunda bayanların, yeterlik düzeyi boyutunda ise erkeklerin daha yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Buradan yola çıkarak bayanların kendilerini çok yeterli hissetmeseler de ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerini sıklıkla kullanmaya devam ettikleri, erkeklerin ise kendilerini yeterli hissetmelerine rağmen ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerini çok sık kullanmadıkları söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin doğru-yanlış testi, eşleştirme testi, görüşme, yapılandırılmış grid, drama ve grup/akran ve öz değerlendirme gibi ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerini kullanma sıklıkları branşlarına göre bir farklılık göstermiş, buna göre doğru-yanlış testi ve yapılandırılmış grid yöntemlerinde sayısal branş öğretmenleri sözel branş öğretmenlerinden daha yüksek ortalamaya sahipken, eşleştirme testi, görüşme, drama ve grup/akran ve öz değerlendirme yöntemlerinde ise sözel branş öğretmenlerinin sayısal branş öğretmenlerinden daha yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmüştür. Benzer şekilde Büyüktokatlı ve Bayraktar (2014) tarafından gerçekleştirilen araştırmada öğretmenlerin bazı alternatif ölçme değerlendirme tekniklerini kullanımı branşa göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu sonuca paralel olarak yapılan bir araştırmada sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerini bilme ve uygulama düzeyleri branş öğretmenlerinden daha yüksek bulunmuştur (Kaya ve diğer., 2012). Ayrıca Nazlıçipek ve Akarsu (2008) tarafından yapılan araştırmada matematik öğretmenlerinin, fizik öğretmenlerine göre daha çok geleneksel değerlendirme uygulamalarını tercih ettikleri görülmüştür.

Ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerine ilişkin yeterlik düzeyleri incelendiğinde öğretmenlerin yapılandırılmış grid, drama ve tanılayıcı dallanmış ağaç gibi ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerindeki yeterlik düzeyleri branşlarına göre farklılık göstermiş, buna göre yapılandırılmış grid ve tanılayıcı dallanmış ağaç yöntemlerinde sayısal branş öğretmenleri sözel branş öğretmenlerinden daha yüksek, drama yönteminde ise sözel branş öğretmenlerinin sayısal branş öğretmenlerinden daha yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmüştür. Çoklar ve Odabaşı (2009) tarafından yapılan araştırmada ölçme ve değerlendirme alt boyutunda sahip olunan eğitim teknolojisi standartlarının öğrenim görülen bölüme göre değiştiğini, sınıf öğretmenliği ile bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmenliği bölümü öğretmen adaylarının diğer bölümlere göre ölçme ve değerlendirme boyutunda kendilerini daha yeterli gördükleri, matematik öğretmenliği bölümü öğretmen adaylarının ise kendilerini daha az yeterli gördüğü ortaya çıkarılmıştır. Yapılan diğer bir araştırmada da sınıf öğretmenlerinin matematik dersi ile ilgili ölçme ve değerlendirme yeterlikleri diğer branş öğretmenlerine göre daha yüksek bulunmuştur (Toptaş, 2011).

Öğretmenlerin ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerine ilişkin kullanım sıklığı ve yeterlik düzeylerinin branşa göre farklılaşmasına ilişkin ortaya çıkan bulgular dikkate alındığında sözel branş öğretmenlerinin kendilerini hem yeterli hissettikleri hem de sıklıkla kullandıkları yöntemin drama, sayısal branş öğretmenlerinin kendilerini hem yeterli hissettikleri hem de sıklıkla kullandıkları yöntemin yapılandırılmış grid olduğu görülmektedir. Bu bulgu öğretmenlerin kendi alanlarına özgü yöntemlere karşı daha ilgili olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak doğru-yanlış testinin sayısal branş öğretmenleri tarafından daha sık kullanılması bu yöntemin sözel dersler için daha uygun olması bakımından oldukça dikkat çekicidir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan yola çıkılarak bu konunun uygulayıcısı olan kişilere ve bu alanda yeni çalışmalar yapacak araştırmacılara bazı önerilerde bulunulabilir. Elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin özellikle alternatif yöntemler hakkında yeterince bilgi sahibi olmaması bu yöntemlere ilişkin yeterlik düzeylerini düşürdüğü ve buna bağlı olarak da bu yöntemleri daha az kullandığı sonucuna ulaşılmıştı. Bu nedenle özellikle alternatif ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerinin kullanımını yaygınlaştırmak için öğretmenlerin bu yöntemlere ilişkin yeterlik hislerini arttıracak ve olumlu tutum geliştirmelerine yardımcı olacak cesaret verilmeli, buna yönelik öğretim etkinlikleri ve öğrenme yaşantıları düzenlenmelidir. Bunun için öğretmenlere yönelik olarak gerekli hizmet içi eğitimler verilmeli, uzman kişilerden bu konuda destek almaları ve kendi meslektaşları arasında görüş alışverişinde bulunmaları sağlanmalıdır. Ayrıca düzenlenecek olan hizmet içi eğitimlerin kalitesi artırılmalı ve bu eğitimlerde uygulamaya dönük etkinliklere yer verilmelidir. Yine öğretmenlerin ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemlerini kullanırken karşılaşılabilecek sorunları aşabilmeleri için buldukları bölge ya da okulda konunun uzmanı kişilere görev verilmelidir. Mesleğe henüz başlamamış öğretmen adayları için de mesleğe başladıklarında ölçme-değerlendirme alanında daha az sorun yaşamaları için öğretmen adaylarına eğitim fakültelerinde çok çeşitli ölçme-değerlendirme araç-gereç ve yöntemleri kullanmasına yönelik yeterli bilgi ve deneyim kazandırılmalı, bu konuda cesaret verilerek kendilerini yeterli hissetmeleri sağlanmalıdır. Bu nedenle ölçme-değerlendirme alanındaki derslere daha fazla ağırlık verilmeli ve uygulamaya yönelik etkinlikler daha fazla yapılmalıdır.

Ölçme-değerlendirme alanında çalışma yapacak araştırmacıların, özellikle alternatif yöntemlere ilişkin kullanım sıklığı ve yeterlik düzeyleri hakkında öğretmenlerle birebir görüşmeler ve gözlemler yaparak, yöntemlere ilişkin kullanım sıklığı ve yeterlik düzeylerinin

neden düşük olduğu konusunda derinlemesine bilgi edinmelerinin yararlı olacağına inanılmaktadır.

Kaynakça

- Akbaş, Y., ve Gençtürk, E. (2013). Coğrafya öğretmenlerinin alternatif ölçme-değerlendirme teknikleri ile ilgili görüşleri: Kullanma düzeyleri, sorunlar ve sınırlılıklar. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 18(30), 331-356.
- Arslan, A., Orhan, S., ve Kırbaş, A. (2010). Türkçe dersinde yapılandırmacı öğrenme yaklaşımının uygulanmasına ilişkin yönetici görüşleri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(1), 85-100.
- Aziz, A. (2008). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri ve teknikleri* (4. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Bahar, M., Nartgün, Z., Durmuş, S., ve Bıçak, B. (2006). *Geleneksel-alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri öğretmen el kitabı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Benzer, A., ve Eldem, E. (2013). Türkçe ve edebiyat öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme araçları hakkında bilgi düzeyleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(2), 649-664.
- Birgin, O., ve Gürbüz, R. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının ölçme ve değerlendirme konusundaki bilgi düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20, 163-179.
- Böke, K. (2009). Örneklem. K. Böke (Ed.). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri içinde* (ss. 103-149). İstanbul: Alfa Yayınları.
- Büyüktokatlı, N., ve Bayraktar, Ş. (2014). Fen eğitiminde alternatif ölçme değerlendirme uygulamaları. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 4(1), 103-126.
- Cansız Aktaş, M., ve Baki, A. (2013). Yeni ortaöğretim matematik dersi öğretim programının ölçme değerlendirme boyutu ile ilgili öğretmen görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(1), 203-222.
- Çakan, M. (2004). Öğretmenlerin ölçme-değerlendirme uygulamaları ve yeterlik düzeyleri: İlk ve ortaöğretim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2), 99-114.

- Çoklar, A. N., ve Odabaşı, H. F. (2009). Eğitim teknolojisi standartları açısından öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme öz yeterliklerinin belirlenmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 1-16.
- Duran, M., Mıhladı, G., ve Ballı, B. (2013). İlköğretim öğretmenlerinin alternatif değerlendirme yöntemlerine yönelik yeterlik düzeyleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 26-37.
- Fidan, M., ve Sak, İ. M. (2012). İlköğretim öğretmenlerinin tamamlayıcı ölçme değerlendirme teknikleri hakkında görüşleri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 174-189.
- Gelbal, S. ve Kelecioğlu, H. (2007). Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme yöntemleri hakkındaki yeterlik algıları ve karşılaştıkları sorunlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 135-145.
- Gömlüksiz, M. N., Yıldırım, F., ve Yetkiner, A. (2011). Hayat bilgisi dersinde alternatif ölçme değerlendirme tekniklerinin kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri. *E-Journal of New World Science Academy*, 6(1), 823-840.
- İslamoğlu, A. H. (2009). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri (spss uygulamalı)*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Karamustafaoğlu, S., Çağlak, A., ve Meşeci, B. (2012). Alternatif ölçme değerlendirme araçlarına ilişkin sınıf öğretmenlerinin öz yeterlilikleri. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 167-179.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi* (20.baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, A., Balay, R., ve Göçen, A. (2012). Öğretmenlerin alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine ilişkin bilme, uygulama ve eğitim ihtiyacı düzeyleri. *International Journal of Human Sciences*, 9(2), 1229-1259.
- Kesten, A., ve Özdemir, N. (2010). Sosyal bilgiler öğretim programının ölçme-değerlendirme boyutunun öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi: Samsun ili örneği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(2), 223-236.
- Metin, M., ve Demiryürek, G. (2009). Türkçe öğretmenlerinin yenilenen Türkçe öğretim programlarının ölçme-değerlendirme anlayışı hakkındaki düşünceleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 37-51.

- Metin, M., ve Özmen, H. (2010). Fen ve teknoloji öğretmenlerinin performans değerlendirmeye yönelik hizmet içi eğitim (HİE) ihtiyaçlarının belirlenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(3), 819-838.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2006). *İlköğretim fen ve teknoloji dersi (6, 7 ve 8. Sınıflar) öğretim programı*. Ankara: M.E.B.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2009a). *İlköğretim 1, 2 ve 3. sınıflar hayat bilgisi dersi öğretim programı*. Ankara: M.E.B.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2009b). *İlköğretim matematik dersi (6, 7 ve 8. Sınıflar) öğretim programı*. Ankara: M.E.B.
- Nazlıççek, N. ve Akarsu, F. (2008). Fizik, kimya ve matematik öğretmenlerinin değerlendirme araçlarıyla ilgili yaklaşımları ve uygulamaları. *Eğitim ve Bilim*, 33(149), 18-29.
- Özdemir, S. M. (2009). Sınıf öğretmenlerinin yeni ilköğretim programlarının ölçme ve değerlendirme süreçlerinde karşılaştıkları sorunların incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42(2), 55-79.
- Özenç, M. (2013). Sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeylerinin belirlenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 157-178.
- programı ve kılavuzu*. Ankara: M.E.B.
- Sağlam Arslan, A., Devecioğlu Kaymakçı, Y., ve Arslan, S. (2009). Alternatif ölçme-değerlendirme etkinliklerinde karşılaşılan problemler: Fen ve teknoloji öğretmenleri örneği. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 1-12.
- Şaşmaz Ören, F. ve Tatar, N. (2007). İlköğretim sınıf öğretmenlerinin alternatif değerlendirme yaklaşımlarına ilişkin görüşleri-I. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 15-27.
- Şenel Çoruhlu, T., Er Nas, S. ve Çepni, S. (2009). Fen ve teknoloji öğretmenlerinin alternatif ölçme-değerlendirme tekniklerini kullanmada karşılaştıkları problemler: Trabzon örneği. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 122-141.
- Toptaş, V. (2011). Sınıf öğretmenlerinin matematik dersinde alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin kullanımı ile ilgili algıları. *Eğitim ve Bilim*, 36(159), 205-219.

- Tuncer, M., ve Yılmaz, Ö. (2012). Kıdem değişkeni açısından ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının kullanımı üzerine bir araştırma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. 1(4), 41-48.
- Yıldırım, F., ve Karakoç Öztürk, B. (2009). Türkçe dersi öğretim programının ölçme değerlendirme ögesi hakkında öğretmen görüşleri. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(37), 92-108.
- Zhang, Z., & Burry-Stock, J. A. (2003). Classroom assessment practices and teachers' self-perceived assessment skills. *Applied Measurement in Education*, 16(4), 323-342.